

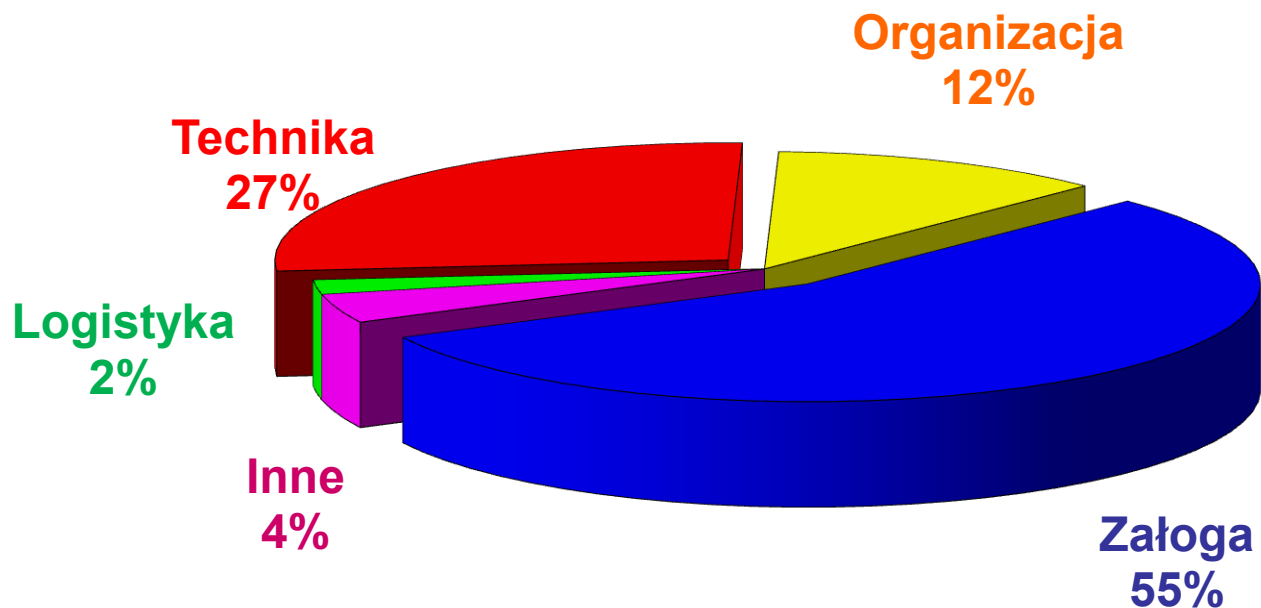
Konferencja naukowa
Rozwój Techniki, Technologii i Transportu w
Lotnictwie
Poznań 17-18 września 2012 r.

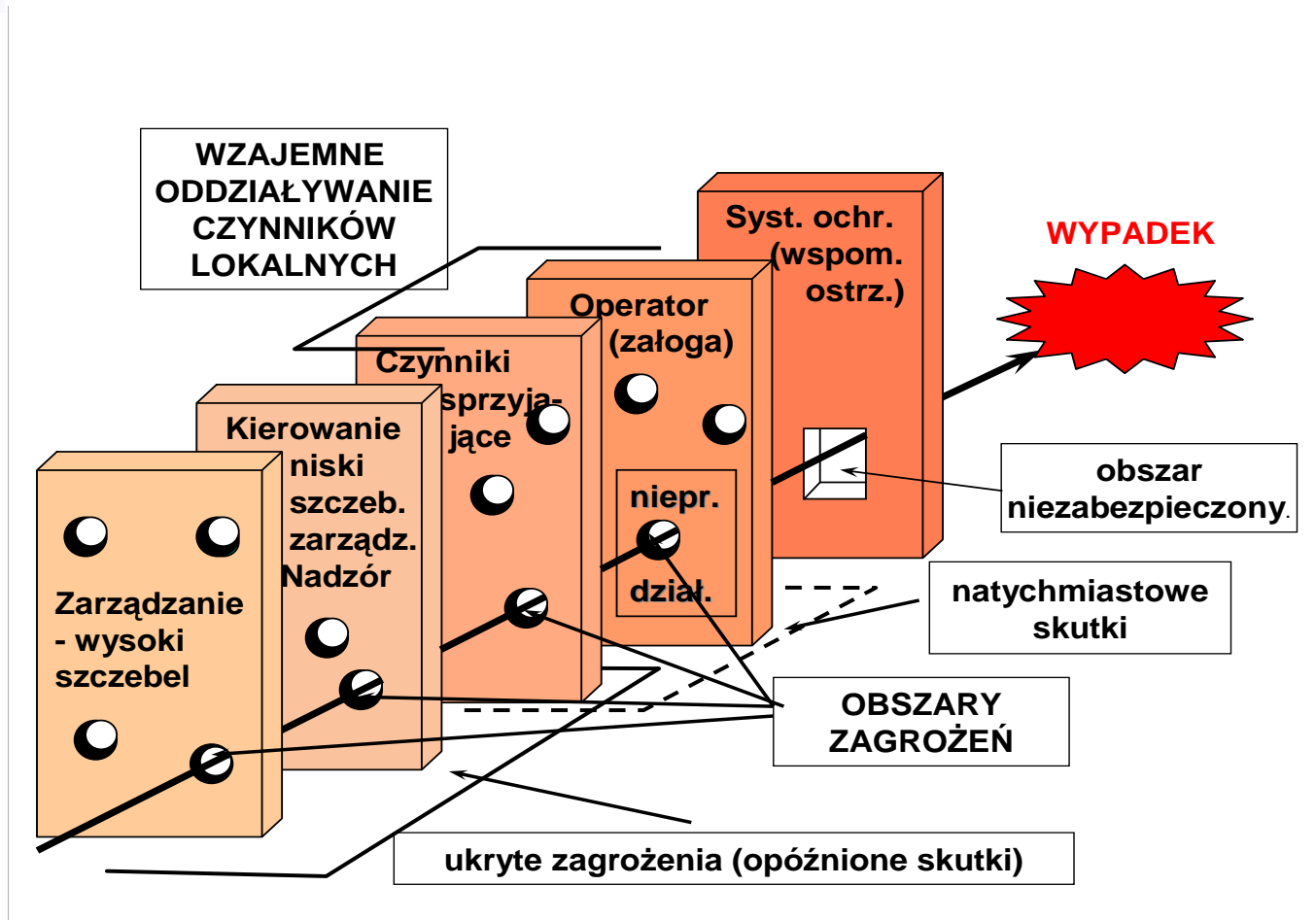
Wykorzystanie teorii systemowych w badaniu zdarzeń lotniczych

Płk w st. spocz. dr pil. Edmund KLICH

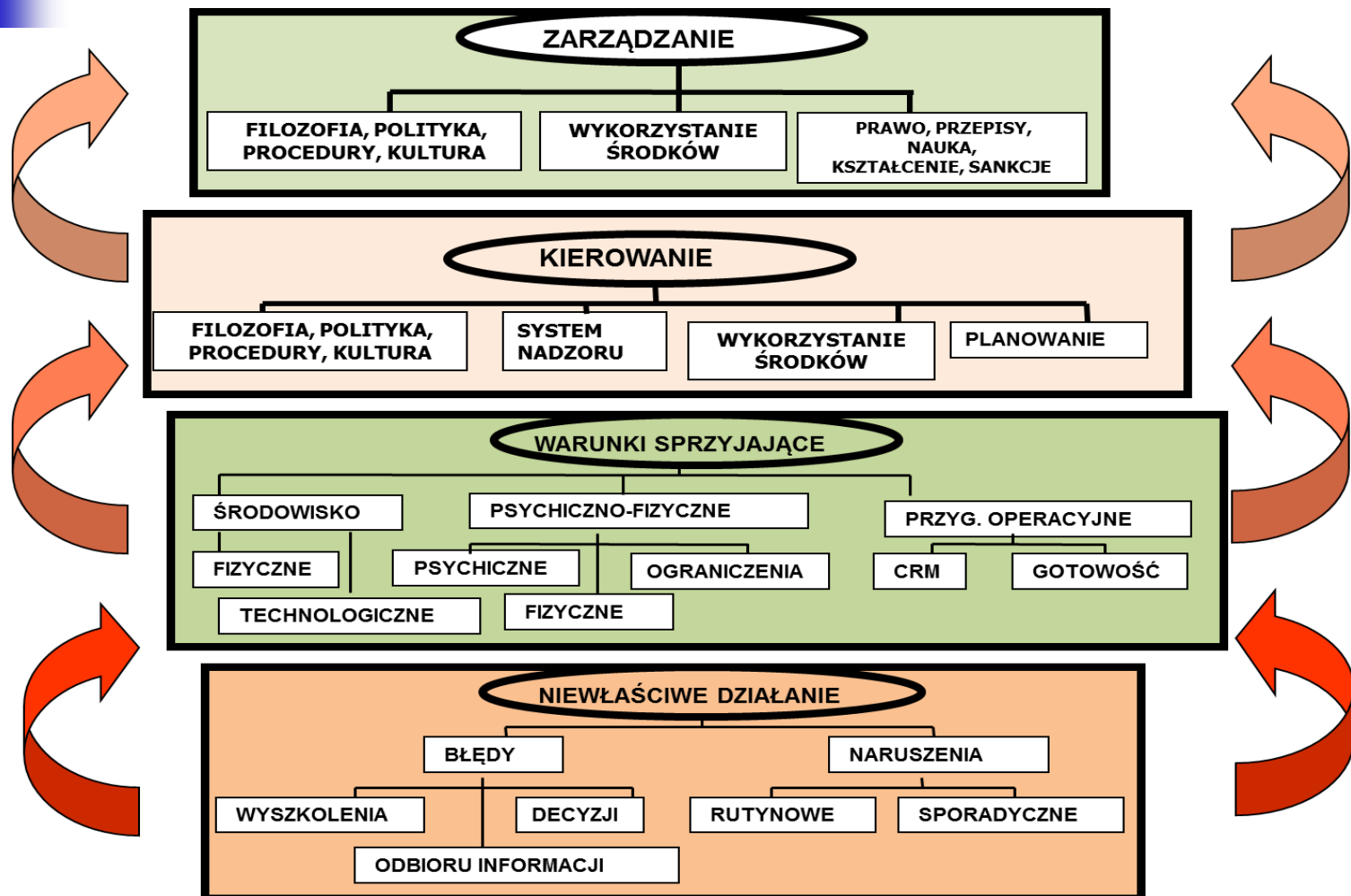
ŚREDNIE PROCENTOWE WSKAŹNIKI PRZYCZYŃ WYPADKÓW LOTNICZYCH

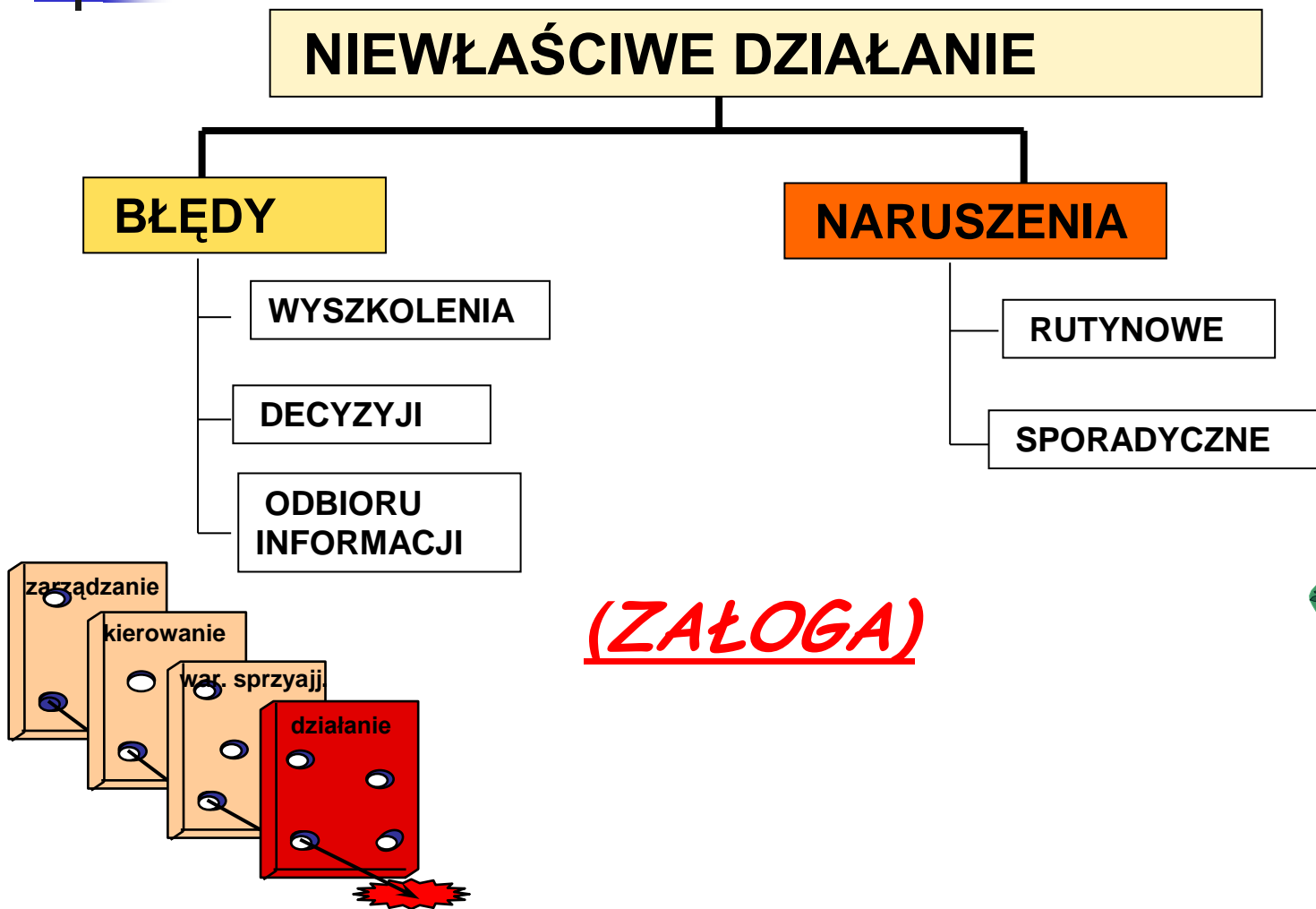
Model powstawania wypadku lotniczego wg Jamesa Reason'a

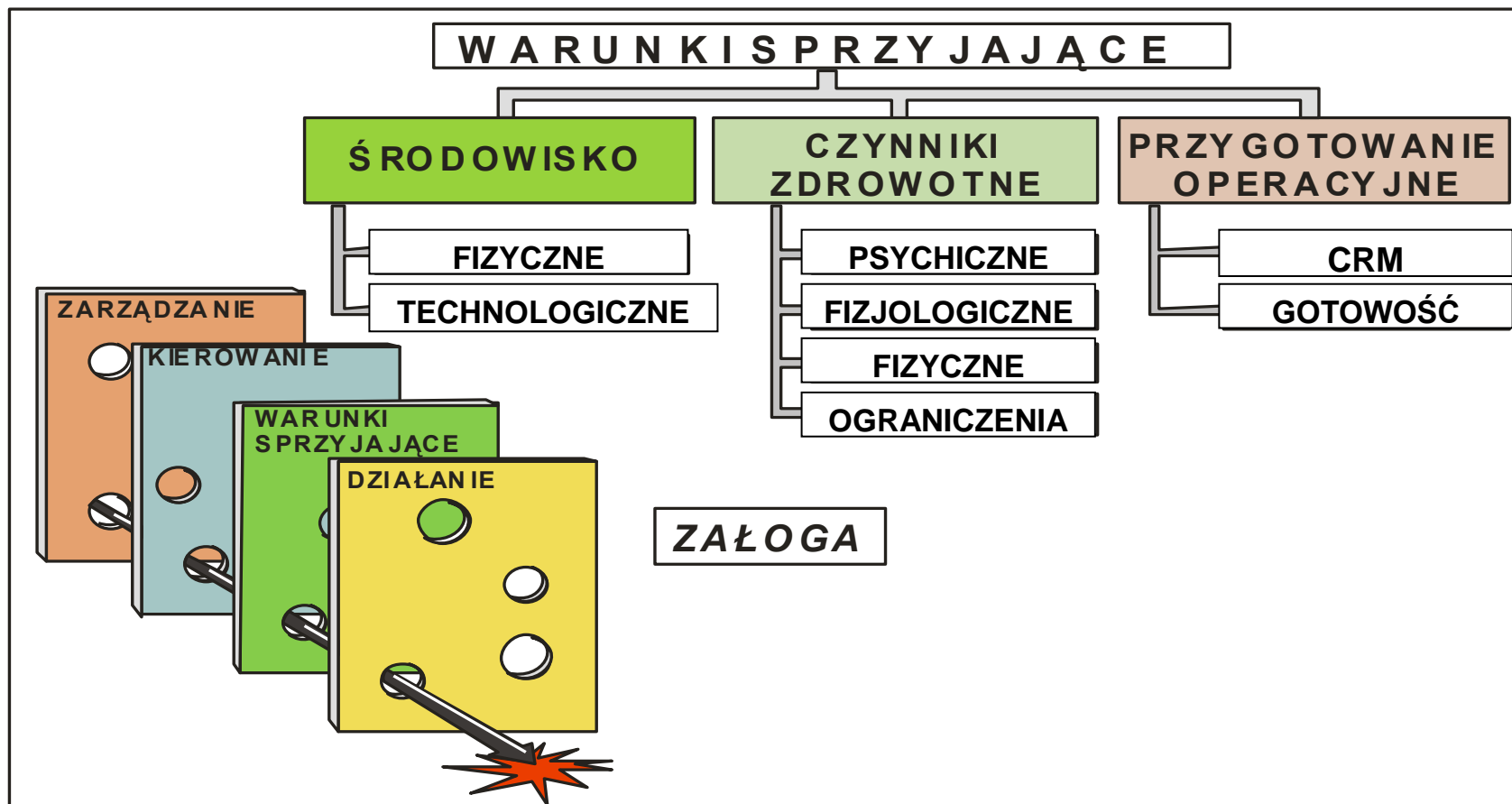
System analizy i klasyfikacji wpływu czynnika ludzkiego wykorzystywany w badaniu zdarzeń lotniczych

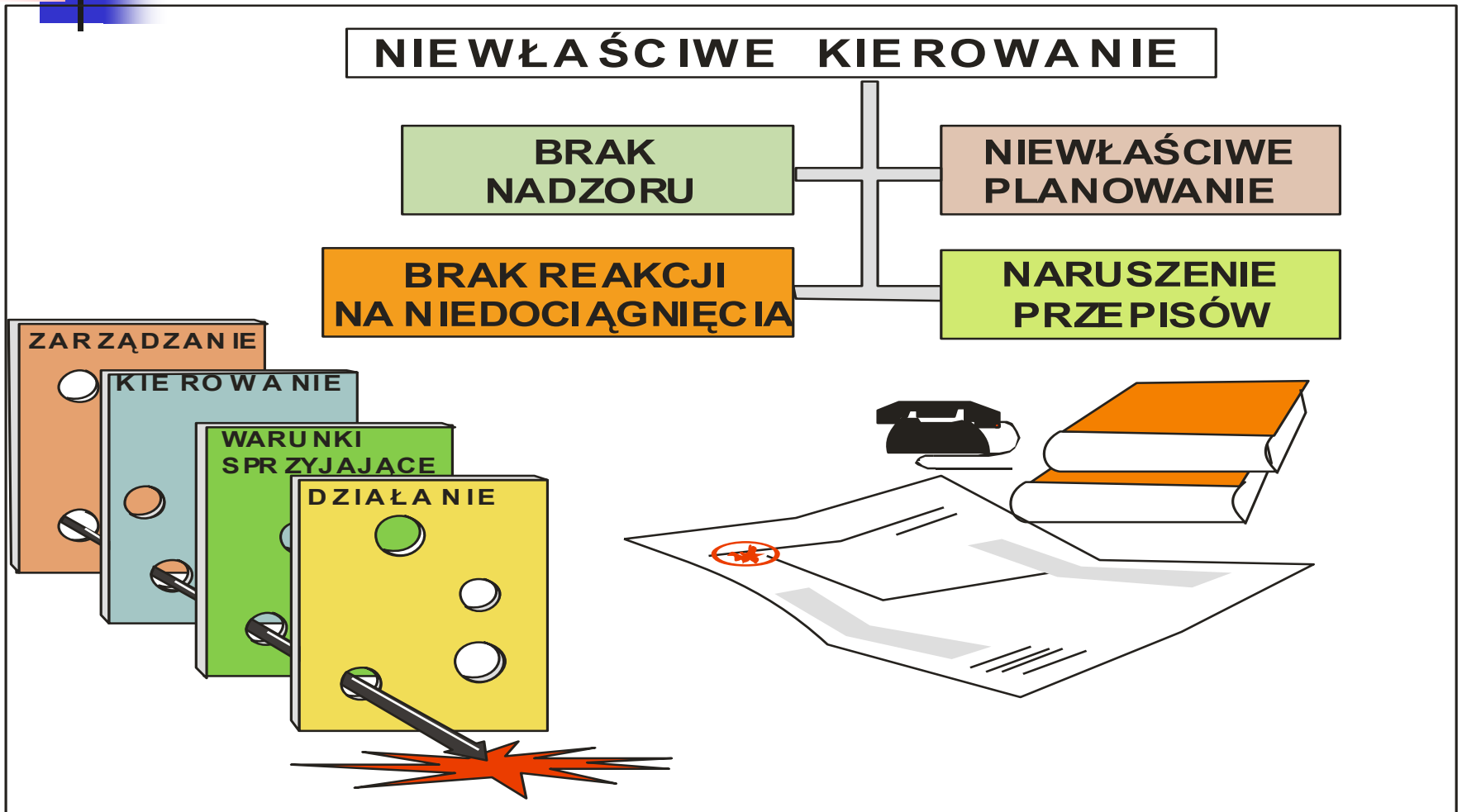
Niewłaściwe działanie powodujące sytuacje niebezpieczne

Warunki sprzyjające powstawaniu sytuacji niebezpiecznych

Podstawowe cechy niewłaściwego kierowania

Podstawowe elementy mające wpływ na poziom zarządzania

NIEWŁAŚCIWE ZARZĄDZANIE

**BRAK
ŚRODKÓW**

**NIEWŁAŚCIWY
KLIMAT**

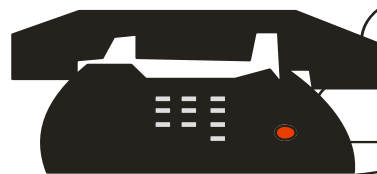
**NIEWŁAŚCIWE
PROCEDURY**

ZARZĄDZANIE

KIEROWANIE

**WARUNKI
SPRZYJAJĄCE**

DZIAŁANIE

Korzyści z badań systemowych

- Poprawa działania systemu – eliminacja problemów z systemem bezpieczeństwa.
- Dotyczy zarówno wykonawców, organizacji lotniczych i wysokiego szczebla zarządzania.
- Poprawa polityki bezpieczeństwa, nadzoru, organizacji, procesu szkolenia, przepisów, procedur, wykonania zadań itp.
- Tyle poprawionych obszarów ile wykrytych nieprawidłowości.
- Mniejsze prawdopodobieństwo wystąpienia powtórnie danego zdarzenia.

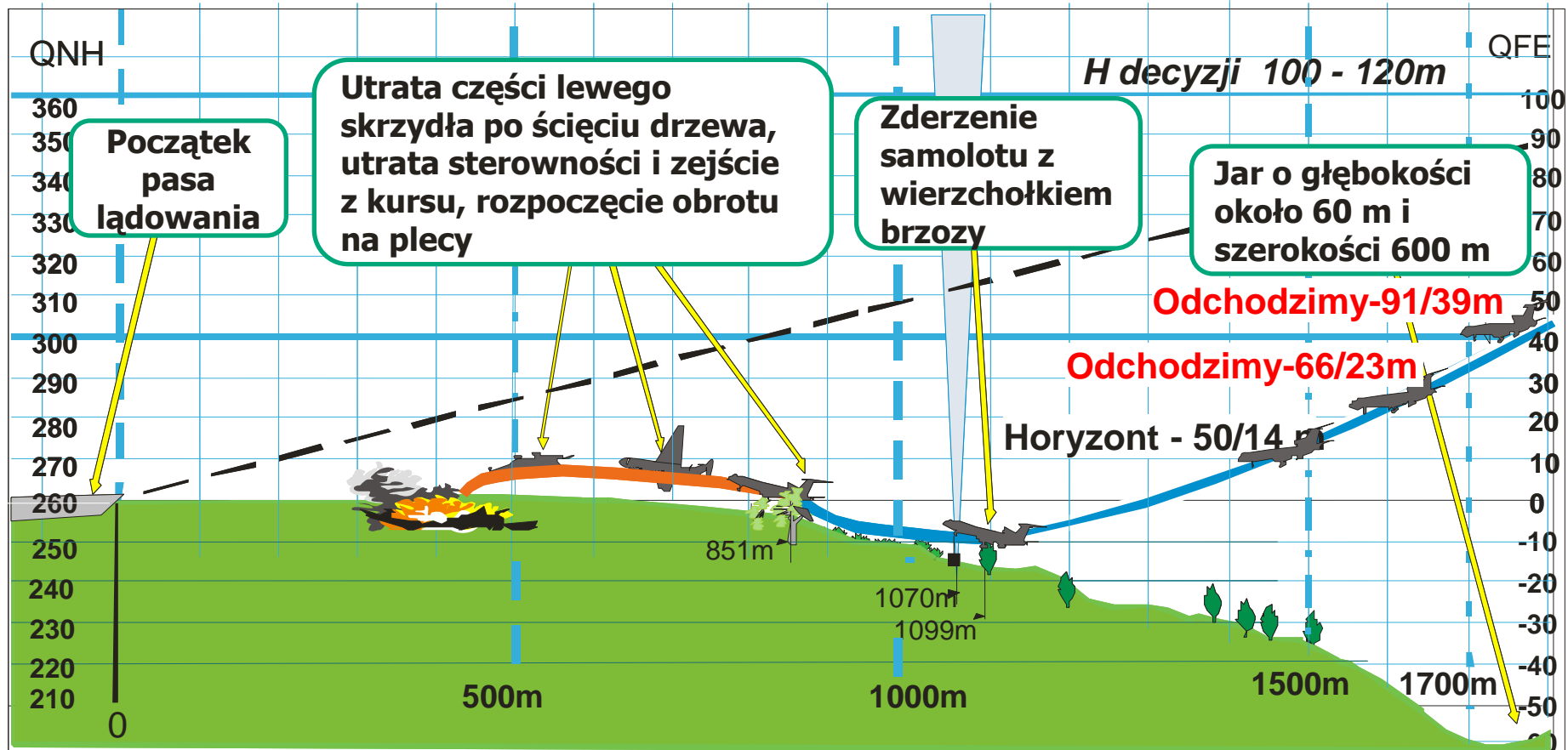
Warunki i trudności związane z tego typu badaniem

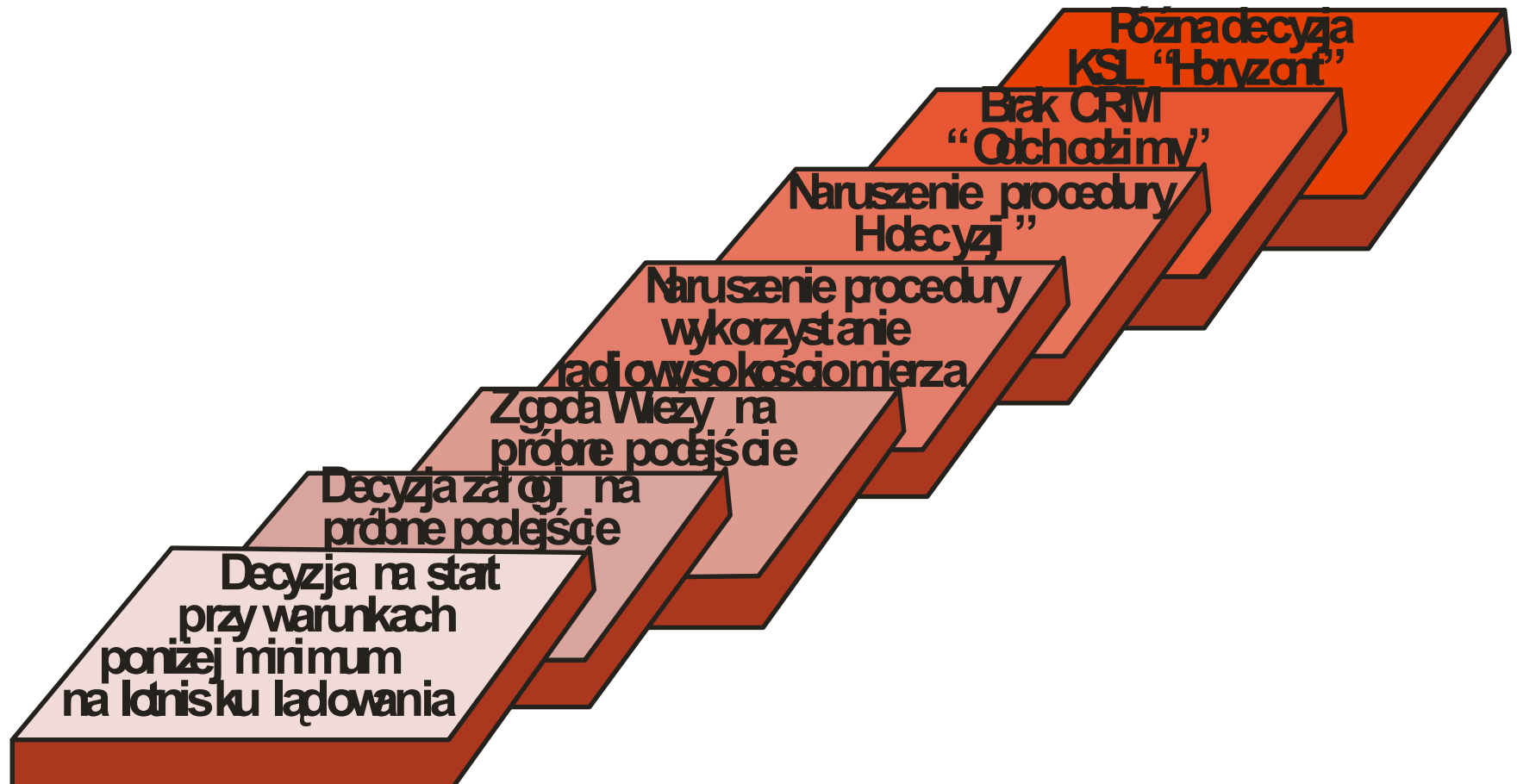
- Niezależność zespołu badawczego od zarządzających wysokiego szczebla.
- Bardzo wysokie kwalifikacje badających - najłatwiej znaleźć przyczyny związane z działalnością operatora (błędy i naruszenia).
- Zrozumienie problemu przez zarządzających lotnictwem (przełożonych).
- Utrudnia prowadzenie statystyki.
- Konieczność zmian systemowych – brak natychmiastowych skutków (media).
- Trudniejsze do wyjaśnienia (media).

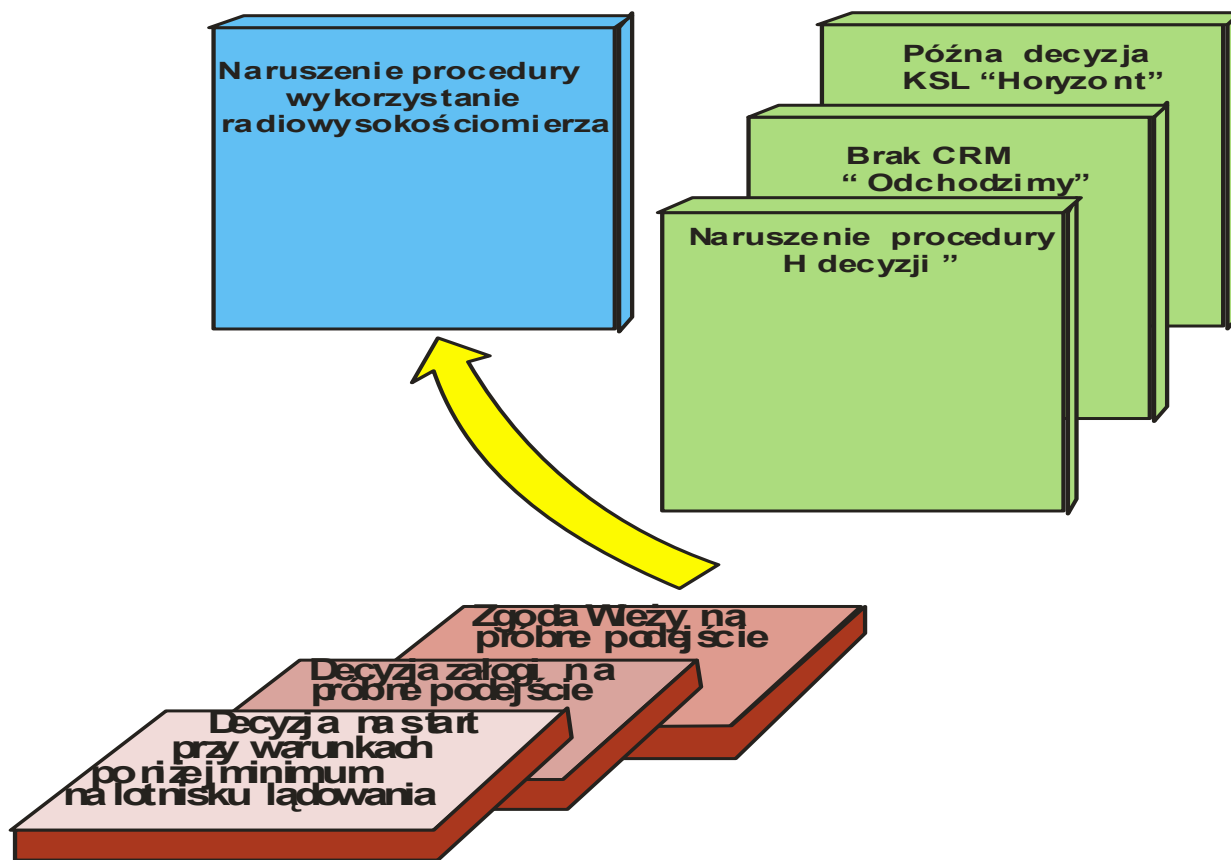
Ostatnia faza lotu

Przyczyny wypadku

Przyczyny wypadku

Błędy w działaniu załogi i kontrolerów:

Błędy decyzji

1. Zezwolenie kontrolerów na wykonanie próbnego podejścia.
2. Wykonanie przez załogę próbnego zajścia w warunkach meteorologicznych, w których lądowanie było niemożliwe.

Błędy wykonawcze

1. Brak potwierdzania wysokości przez załogę.
2. Błędne podawanie informacji „na kurcie i ścieżce” bez wymagania potwierdzenia wysokości lotu przez załogę.
3. Za późne podanie załodze komendy „HORYZONT” przez kierownika strefy podejścia.

Naruszenia przepisów przez załogę i kontrolerów

1. Start z Warszawy przy warunkach niższych niż minimalne na lotnisku lądowania.
2. Naruszenie przez kontrolerów przepisów o postępowaniu w warunkach atmosferycznych niższych niż minimalnie dopuszczalne.
3. Naruszenie zasad wykorzystania wysokościomierzy.
4. Przekroczenie minimalnej wysokości decyzji o odejściu na lotnisko zapasowe.
5. Brak reakcji na sygnały systemu ostrzegającego przed zbliżeniem ziemi.

Warunki sprzyjające powstawaniu sytuacji niebezpiecznych

Środowiskowe

Fizyczne

Warunki meteorologiczne zdecydowanie poniżej minimalnie dopuszczalnych dla załogi, lotniska i samolotu.

Technologiczne

Brak wyposażenia lotniska Smoleńsk „Północny” w odpowiednie pomoce nawigacyjne.

Warunki sprzyjające powstawaniu sytuacji niebezpiecznych

Psychiczne

1. Nadmierne obciążenie pracą dowódcy załogi.
2. Presja ważności wykonywanego zadania.
3. Brak wsparcia załogi z ziemi.
4. Presja przełożonych na kontrolerów.

Przygotowanie operacyjne

1. Brak szkoleń w zakresie współpracy w załodze, zarządzania ryzykiem i szkoleń na symulatorach.
2. Brak szczegółowych danych lotniska Smoleńsk „Północny” umożliwiające pełne przygotowanie do lotu.

Kierowanie

---

1. Naruszenie procedury obecności „lidera” na pokładzie.
2. Przyzwolenie kierownictwa jednostki na systematyczne naruszanie procedur związanych z WA.
3. Brak nadzoru w zakresie eliminowania naruszeń procedur.
4. Nie traktowanie lądowań poniżej minimum jako incydenty lotnicze i atmosfera powszechnej akceptacji przez przełożonych tych naruszeń.

Zarządzanie

---

1. Brak systemu wsparcia załogi z ośrodka operacyjnego na ziemi.
2. Brak środków na szkolenie na symulatorach.
3. Brak szkoleń w zakresie współpracy w załodze i podejmowania ryzykownych decyzji.
4. Zależność KBWLLP od Ministra Obrony Narodowej – brak samodzielności, zatwierdzanie protokołów przez MON.
5. Brak ochrony prawnej załogi na poziomie ustawy – w lotnictwie wojskowym w Regulaminie Lotów.

**DZIĘKUJE
ZA UWAGI**